

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ทรัพยากรป่าไม้เป็นทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญที่มีคุณค่าต่อมนุษยชาติมาก ทั้งทางตรงและทางอ้อม ประโยชน์ทางตรง คือ เป็นที่มาของปัจจัยสี่ที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ ซึ่งล้วนได้มาจากป่าทั้งสิ้น ได้แก่ ไม้ สัตว์ น้ำ เครื่องนุ่งห่ม พืชอาหาร ผลิตภัณฑ์ยา-สมุนไพร นอกจากนี้จะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อประชาชนผู้ใช้ไม้และของป่าแล้ว ยังเป็นประโยชน์ต่อเศรษฐกิจของประเทศเป็นอย่างมาก ประโยชน์ทางอ้อม ได้แก่ ช่วยให้ฝนตก เพิ่มความชุ่มชื้นให้อากาศ บรรเทาความรุนแรงของพายุ ป้องกันการพังทลายของดิน บรรเทาอุทกภัย เป็นที่อยู่ของสัตว์ป่า เป็นที่พักผ่อนหย่อนใจ เป็นต้น

ปัญหาการเสื่อมโทรมและการลดลงของพื้นที่ป่าได้ทวีความรุนแรงขึ้นอย่างรวดเร็ว ซึ่งมีสาเหตุพื้นฐานมาจากจำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ปัญหาการเมืองการปกครอง และปัญหาการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมอย่างรวดเร็ว ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมารัฐบาลมีการเร่งรัดก่อสร้างปัจจัยพื้นฐานทางเศรษฐกิจ เพื่อสนองวัตถุประสงค์ทางการเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ โดยมีได้คำนึงถึงการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ควบคู่ไปด้วย เช่น โครงการสร้างถนน โครงการอ่างเก็บน้ำ โครงการเอนกประสงค์ ตลอดจนโครงการก่อสร้างทางด้านการทหาร โครงการเหล่านี้ล้วนมีการตัดไม้เพื่อปรับพื้นที่ในการดำเนินการ นอกจากนี้นโยบายของรัฐในการจัดสรรป่าสัมปทานให้เอกชนโดยขาดการดูแลอย่างรัดกุมก็มีส่วนในการทำให้มีการบุกรุกทำลายป่าได้มากขึ้น เนื่องจากผู้รับสัมปทานป่ามีการบุกรุกตัดไม้ในเขตป่าใกล้เคียง นอกเหนือจากที่ได้รับสัมปทาน โดยอาศัยป่าที่ได้รับสัมปทานเป็นสิ่งอำพราง

จากการสำรวจด้วยภาพถ่ายทางอากาศและจากดาวเทียมของกรมป่าไม้ ในปี พ.ศ. 2504 พบว่าประเทศไทยมีเนื้อที่ป่าไม้อยู่ประมาณ 184 ล้านไร่ หรือร้อยละ 57 ของเนื้อที่ทั้งประเทศ ในปี พ.ศ. 2517 ปรากฏว่าเหลือเนื้อที่ป่าอยู่เพียง 119 ล้านไร่ หรือร้อยละ 37 ของเนื้อที่ทั้งประเทศ นั่นคือ ในช่วงระยะเวลา 13 ปีที่ผ่านมา ป่าไม้ถูกทำลายไปทั้งสิ้น 63 ล้านไร่ หรือในอัตราเฉลี่ย 14.8 ล้านไร่ต่อปี พื้นที่ป่าที่ถูกทำลายส่วนใหญ่อยู่ในภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลางตอนบน และภาคตะวันออกของประเทศ

การลดลงอย่างรวดเร็วของพื้นที่ป่าไม้ภาคเหนือจากการสำรวจของกรมป่าไม้ในปี พ.ศ. 2504 ภาคเหนือมีพื้นที่ป่าไม้ 72,671,998 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 68.5 ของพื้นที่ภาค ป่าไม้ ได้ลดจำนวนลงจนกระทั่งในปี พ.ศ. 2536 ปรากฏว่าเหลือเนื้อที่ป่าอยู่เพียง 47,019,455 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 44.4 ของพื้นที่ภาค เนื่องจากป่าไม้ในภาคเหนือส่วนใหญ่เป็นแหล่งต้นน้ำลำธาร ของแม่น้ำสายต่างๆ ที่ไหลลงมาหล่อเลี้ยงที่ราบที่ต่ำลงมา การลดลงของพื้นที่ป่าไม้ภาคเหนือ จึงมีความสำคัญต่อวิถีชีวิตของประชากรภาคเหนือและภาคอื่นๆ เป็นแรงผลักดันให้ภาครัฐต้อง ดำเนินการหยุดยั้งการลดลงของพื้นที่ป่าไม้ที่ยังคงเหลืออยู่และเพิ่มพื้นที่ป่าให้มีมากขึ้น ซึ่งเป้าหมาย ในปัจจุบัน คือร้อยละ 40 ของพื้นที่ประเทศ และยังกำหนดลักษณะการแบ่งรูปแบบการใช้ ประโยชน์ในพื้นที่ป่าสงวนไว้ 2 ลักษณะ คือ ป่าเพื่อการอนุรักษ์ร้อยละ 25 และป่าเศรษฐกิจ ร้อยละ 15 ของพื้นที่ประเทศ การจัดการป่าไม้ได้ปรับเปลี่ยนจากเดิมที่มุ่งเน้นผลผลิตจากป่า มาเน้นความสำคัญด้านนิเวศวิทยาและสิ่งแวดล้อมมากขึ้น ในปี พ.ศ. 2532 คณะรัฐมนตรีลง มติเห็นชอบประกาศใช้กฎหมายยกเลิกสัมปทานป่าไม้ มีการดำเนินการออกกฎหมายกำหนดเขต พื้นที่ป่าอนุรักษ์ในรูปอุทยานแห่งชาติ และเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเพิ่มมากขึ้น ทำให้เกิดปัญหา การซ้อนทับที่ดินทำกินของราษฎรที่เข้าไปอาศัยอยู่ทั้งที่ได้รับกรรมสิทธิในที่ดินเหล่านั้นแล้วและ อาศัยอยู่โดยไม่มีกรรมสิทธิ ก่อให้เกิดความขัดแย้งระหว่างภาครัฐที่ต้องการการอนุรักษ์ป่าไม้กับ ราษฎรที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ป่า (ประสาน ดังสิกุลบุตร , 2541 : 13-16)

ภายใต้การบริหารจัดการทรัพยากรป่าไม้แบบรวมศูนย์ อำนาจในการตัดสินใจ และ กำหนดนโยบายการจัดการได้ถูกกำหนดมาจากโครงสร้างของรัฐในสวนกลาง เท่ากับเป็นการลด บทบาทและศักยภาพของชุมชนในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ ได้เกิดปัญหาความขัดแย้งระหว่าง กลุ่มชาติพันธุ์ที่ตั้งถิ่นฐานในเขตป่ากับรัฐ เกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรป่าไม้โดยรัฐที่ไม่สอดคล้องกับ เงื่อนไขของชุมชนท้องถิ่น โดยฝ่ายชาวบ้านอ้างถึงประวัติศาสตร์ เศรษฐกิจ สังคมวัฒนธรรม และสิทธิตามจารีตประเพณี ตลอดจนความชอบธรรมในการตั้งถิ่นฐานทำมาหากินและจัดการ พื้นที่ป่า แต่ฝ่ายรัฐอ้างถึงความรู้ทางนิเวศวิทยาเป็นหลักสร้างความชอบธรรมในการควบคุม จัดการพื้นที่ป่า กำหนดชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ และประกาศขยายเขตพื้นที่ป่าตามนโยบายการควบคุม จัดการพื้นที่ป่าเพื่อขยายอำนาจเหนือพื้นที่ ควบคุมทรัพยากรเพื่อสร้างชาติ และการเติบโตทาง เศรษฐกิจ

กรณีศึกษาเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าดอยผาช้าง ปัญหาความขัดแย้งระหว่างชาวไทย ภูเขาเผ่าเย้าและเจ้าหน้าที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าดอยผาช้างได้เกิดขึ้นหลังจากกรมป่าไม้ได้ ประกาศพระราชกฤษฎีกากำหนดบริเวณที่ดินป่าดอยผาช้างให้เป็นเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเมื่อวันที่

1 มกราคม พ.ศ. 2524 ทำให้เกิดปัญหาการซ้อนทับที่อยู่อาศัยและที่ทำกินของชาวไทยภูเขาเผ่าเย้า และเผ่าม้ง (แม้ว) ในท้องที่ตำบลผาซำน้อย และตำบลขุนควร อำเภอปาง จังหวัดพะเยา จำนวน 7 ชุมชน โดยชาวไทยภูเขาเผ่าเย้าตั้งบ้านเรือนอยู่ทางตอนเหนือของเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า จำนวน 2 หมู่บ้าน 6 ชุมชน ได้แก่ หมู่บ้านปางพริก หมู่ 3 และหมู่บ้านห้วยกอก หมู่ 2 ตำบลผาซำน้อย อำเภอปาง จังหวัดพะเยา ซึ่งเกิดขึ้นจากการรวมตัวของชุมชนเย้า 5 ชุมชน คือ ชุมชนห้วยกอก ชุมชนห้วยเอียน ชุมชนน้ำปุกเหนือ ชุมชนสะนามเหนือ และชุมชนสะนามใต้ ซึ่งชาวเขาเหล่านี้ส่วนหนึ่งอาศัยอยู่ก่อนมีการประกาศกำหนดเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า โดยตั้งถิ่นฐานมาตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2443 และจัดตั้งเป็นหมู่บ้านตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ. 2457 ในปี พ.ศ. 2492 ได้รับสัญชาติไทยโดยสมบูรณ์ในปี พ.ศ. 2493 ส่วนชาวไทยภูเขาเผ่าม้ง ตั้งบ้านเรือนเป็นกลุ่มบ้านเล็กๆ กระจายอยู่ในท้องที่ตำบลขุนควรทางทิศใต้ของเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าดอยผาซำ ในยุคแห่งความขัดแย้งทางด้านความคิด ชุมชนม้งได้กลายเป็นแนวร่วมของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย หลังจากเหตุการณ์ต่างๆ สงบลง ชาวเขาเผ่าม้ง ได้เข้ามามอบตัวกับทางราชการ ทางกองทัพภาคที่ 3 ได้อพยพกลุ่มบ้านเล็กๆ ของชาวเขาเผ่าม้ง มาอยู่ร่วมกันที่บ้านสันติสุข และจัดตั้งเป็นหมู่บ้านผู้ร่วมพัฒนาชาติไทย เมื่อ ปี พ.ศ. 2525 และได้ขออนุญาตเข้าทำประโยชน์ในพื้นที่ป่าไม้ เพื่อดำเนินงานตามโครงการพัฒนาพื้นที่เพื่อความมั่นคงดอยยาว-ผาหม่น-ผาจี โดยมีการจัดสรรที่ดินทำกินให้ และประกาศพระราชกฤษฎีกากำหนดบริเวณที่ดินป่าดอยผาซำให้เป็นเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า พ.ศ. 2531 กันเขตพื้นที่หมู่บ้าน ประมาณ 3,500 ไร่ ออกจากพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าดอยผาซำ (กรมป่าไม้ , 2543 : 3-26 - 3-27) เนื่องจากในอดีตชาวม้งชุมชนสันติสุขได้รับความช่วยเหลือจากหน่วยราชการหลายหน่วยงาน จึงมีสภาพความเป็นอยู่ดีกว่าชุมชนอื่นๆ ในพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า ดังนั้น จึงไม่ค่อยมีปัญหาความขัดแย้งกับเจ้าหน้าที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าดอยผาซำ

ส่วนชาวไทยภูเขาเผ่าเย้าที่อยู่อาศัยและทำมาหากินในพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าดอยผาซำ ตำบลผาซำน้อย อำเภอปาง จังหวัดพะเยา จำนวน 2 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่บ้านปางพริก และหมู่บ้านห้วยกอก เมื่อเปรียบเทียบกันแล้วสภาพความเป็นอยู่โดยทั่วไปของหมู่บ้านปางพริก จะดีกว่าหมู่บ้านห้วยกอก เนื่องจากหมู่บ้านปางพริกมีการคมนาคมติดต่อสื่อสารกับหมู่บ้านภายนอกเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าที่ค่อนข้างสะดวก เพราะอยู่ห่างจากถนนสายเชียงคำ - น่าน ประมาณ 5 กิโลเมตรเท่านั้น ส่วนหมู่บ้านห้วยกอกมีการคมนาคมติดต่อสื่อสารกับหมู่บ้านภายนอกเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าค่อนข้างลำบาก เนื่องจากถนนเข้าหมู่บ้านเป็นถนนลูกรัง เป็นระยะทาง ประมาณ 11 กิโลเมตร

หลังจากมีการประกาศพระราชกฤษฎีกากำหนดให้ที่ดินป่าดอยผาช้างให้เป็นเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า พ.ศ. 2524 ทำให้สิทธิอำนาจในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ตกอยู่กับรัฐ ส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของชาวบ้านที่ต้องอาศัยพื้นที่ป่าและทรัพยากรป่าไม้เป็นปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิต ได้แก่ อาหาร ที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค เป็นต้น จากอดีตที่เคยทำมาหากินได้โดยอิสระเปลี่ยนมาเป็นถูกควบคุมโดยเจ้าหน้าที่ป่าไม้ ทำให้เกิดความรู้สึกเสียผลประโยชน์ต่างๆ ที่เคยได้รับจากป่า จึงเกิดความขัดแย้งขึ้นระหว่างเจ้าหน้าที่ป่าไม้ที่ปฏิบัติงานในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่ากับชุมชนในพื้นที่ ความขัดแย้งในระยะแรกยังไม่ชัดเจน ต่อมาในระยะหลังความขัดแย้งเริ่มทวีความรุนแรงขึ้น เมื่อชาวบ้านเริ่มตระหนักว่าหมู่บ้านตนเองไม่ได้รับการพัฒนาขั้นพื้นฐานเหมือนกับหมู่บ้านอื่นๆ ที่อยู่นอกเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า จนถึงขั้นมีการรวมกลุ่มบุกเข้าทำลายทรัพย์สินของทางราชการ รูปธรรมที่เห็นชัดเจน คือ ความต้องการปรับปรุงถนนเข้าหมู่บ้านห้วยกอก ซึ่งเดิมสภาพถนนเป็นเพียงทางลัดลงที่ใช้เพื่อความมั่นคงของชาติ ในปี พ.ศ. 2541 ชาวบ้านหมู่บ้านห้วยกอก ตำบลผาช้างน้อย อำเภอปง จังหวัดพะเยา ได้ทำหนังสือถึงประธานองค์การบริหารส่วนตำบลขอให้มีการปรับปรุงถนนเข้าหมู่บ้านห้วยกอก และได้รับการสนองตอบความต้องการจากหน่วยงานราชการที่รับผิดชอบทำถนน คือ กรมทางหลวงเป็นอย่างดี เพราะเมื่อตรวจสอบถนนเข้าหมู่บ้านดังกล่าวแล้วพบว่าเป็นทางหลวงจังหวัดหมายเลข 1188 ซึ่งเป็นทางหลวงตามกฎหมายตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2522 จึงมีโครงการเข้าไปปรับปรุงเส้นทาง ได้แก่ เส้นทางสายบ้านน้ำปุก บ้านห้วยกอก บ้านห้วยอ่วม อำเภอปง จังหวัดพะเยา ซึ่งเป็นพื้นที่ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าดอยผาช้าง เนื่องจากหัวหน้าเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าดอยผาช้างไม่อนุมัติให้ดำเนินการใดๆ ในพื้นที่ โดยอ้างสิทธิอำนาจโดยชอบธรรมตามพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535 (ในภาคผนวก ง) ที่ห้ามมิให้มีการก่อสร้างสิ่งหนึ่งสิ่งใดในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเพื่อประโยชน์ในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ในขณะที่ฝ่ายชาวบ้านก็อ้างสิทธิตามจารีตประเพณี และสิทธิโดยชอบธรรมในการตั้งถิ่นฐานทำมาหากินในพื้นที่ป่า มาตั้งแต่สมัยบรรพบุรุษ และสิทธิเมื่อไม่ได้รับการสนองตอบตามความต้องการจึงเกิดความขัดแย้งขึ้น ชาวบ้านห้วยกอกได้ขอความช่วยเหลือจากหน่วยราชการที่เกี่ยวข้องหลายครั้ง แต่ก็หาข้อตกลงกันไม่ได้ จึงรวมกลุ่มกันใช้วิธีการรุนแรงบุกเข้าทำลายทรัพย์สินของทางราชการ โดยการร่วมกันเผาที่ทำ การเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าในปี พ.ศ. 2541 ถึง 2 ครั้ง ในครั้งแรก บุกเผาด่านตรวจหน่วยพิทักษ์หญ้าไทร ได้รับความเสียหายเล็กน้อย แต่ก็ยังไม่ได้รับคำตอบใดๆ จากทางหน่วยงานราชการ ชาวบ้านไม่พอใจเป็นอย่างมากจึงได้รวมตัวกันอีกครั้งประมาณ 200 กว่าคน โดยมีชุมชนห้วยกอกเป็นแกนนำ และมีชาวบ้านจากชุมชนน้ำปุกเหนือ ชุมชนห้วยเอี่ยน ชุมชนสะนามเหนือ

และชุมชนชนวนามได้เป็นแนวร่วมบุกเบิกที่ทำการหน่วยพิทักษ์ป่าน้ำปุก ทำให้ทรัพย์สินของทางราชการได้รับความเสียหาย

เหตุการณ์ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นเหล่านี้เกิดขึ้นจากความไม่รู้ หรือรู้เท่าไม่ถึงการณ์ ขาดสำนึก ขาดความรับผิดชอบ ซึ่งเป็นผลมาจากสังคมที่เน้นการพัฒนาแบบแยกส่วน ตลอดจนการพัฒนาที่ไม่ประสานสอดคล้องกันระหว่างหน่วยงานต่างๆ ของรัฐ อันเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้พื้นที่ป่าลดลง ซึ่งเป็นเรื่องที่สวนทางกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (มูลนิธิโลกสีเขียว, 2542 : 29) โดยไม่พิจารณาสิทธิการใช้ทรัพยากรสาธารณะว่าควรอยู่ในระดับใด จึงจะเหมาะสมต่อการฟื้นฟูหรือชะลอให้สิ่งแวดล้อมปรับตัวได้อย่างเหมาะสม รวมถึงการพิจารณาปริมาณทรัพยากรให้เพียงพอถึงรุ่นลูกหลานของตนเองในอนาคต

จากเหตุการณ์ที่ชาวบ้านช่วยกันบุกเบิกเข้าทำลายทรัพย์สินของทางราชการได้รับความเสียหายอีกสองครั้ง ทำให้ผู้วิจัยสนใจศึกษาสาเหตุและสภาพความรุนแรงของความขัดแย้งในชุมชนใน 4 ประเด็น คือ สิทธิในการใช้ประโยชน์ทรัพยากรป่าไม้ การตัดสินใจในการใช้ป่า โครงการที่มีผลกระทบต่อป่า และการปฏิบัติตามกฎหมายของเจ้าหน้าที่ป่าไม้ ผลการศึกษาในครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ในการจัดการทรัพยากรป่าไม้โดยชุมชนร่วมกับรัฐท่ามกลางทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่อย่างจำกัด เพื่อป้องกันและลดผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ตลอดจนผลกระทบต่อชุมชน ซึ่งมีลักษณะการจัดการทรัพยากรที่สานประโยชน์ระหว่างรัฐกับชุมชน โดยการส่งเสริมให้ชุมชนมีความรู้และร่วมตัดสินใจใช้ทรัพยากร โดยเฉพาะทรัพยากรที่เป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิตในท้องถิ่น ด้วยการนำแนวความคิดการกระจายอำนาจไปสู่ชุมชน ให้ชุมชนได้ตัดสินใจจัดการทรัพยากรป่าไม้ด้วยตนเอง ซึ่งอาจเป็นแนวทางการลดความขัดแย้งในชุมชน และเป็นแนวทางการจัดการทรัพยากรอย่างยั่งยืนอีกรูปแบบหนึ่ง

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาวิถีชีวิตและบทบาทในการใช้ทรัพยากรป่าไม้ในชุมชน
2. เพื่อศึกษากระบวนการจัดการและความขัดแย้งการจัดการทรัพยากรป่าไม้ในชุมชน
3. เพื่อศึกษาสาเหตุและสภาพความรุนแรงของความขัดแย้งในชุมชน

1.3 ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา เป็นชาวบ้านที่อาศัยอยู่ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าดอยผาช้าง เฉพาะชุมชนบ้านห้วยกอก หมู่บ้านห้วยกอก หมู่ 2 ตำบลผาช้างน้อย อำเภอปง จังหวัดพะเยา โดยเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ผู้อาวุโสประจำหมู่บ้าน หมอผีประจำหมู่บ้าน หมอสมุนไพร กรรมการหมู่บ้าน อาสาสมัครสาธารณสุข กรรมการองค์การบริหารส่วนตำบล และประธานกลุ่มแม่บ้าน

2. ขอบเขตพื้นที่ที่ศึกษา

พื้นที่ศึกษาคือ ชุมชนบ้านห้วยกอก หมู่บ้านห้วยกอก หมู่ 2 ตำบลผาช้างน้อย อำเภอปง จังหวัดพะเยา ซึ่งมีจำนวน 72 ครัวเรือน เป็นชุมชนที่เป็นแกนนำในเรื่องความขัดแย้งในการจัดการทรัพยากรป่าไม้กับเจ้าหน้าที่ป่าไม้

3. ขอบเขตของเนื้อหา

ความขัดแย้งระหว่างเจ้าหน้าที่ป่าไม้กับชุมชนในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ มุ่งศึกษากระบวนการจัดการทรัพยากรป่าไม้ของชุมชนในการใช้ประโยชน์ทรัพยากรป่าไม้ การตัดสินใจในการใช้ป่า โครงการที่มีผลกระทบต่อป่า และการปฏิบัติตามกฎหมายของเจ้าหน้าที่ป่าไม้ ตลอดจนสาเหตุและความรุนแรงของความขัดแย้งในชุมชน

1.4 นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

วิถีชีวิตและบทบาทในการใช้ทรัพยากรป่าไม้ หมายถึง การแสดงพฤติกรรมในสิทธิ และหน้าที่ตามสถานภาพของคนในชุมชนที่ได้ปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน จนเป็นกิจกรรมที่ทำเป็นกิจวัตรประจำวัน ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรป่าไม้ทั้งทางตรงและทางอ้อม

กระบวนการจัดการทรัพยากรป่าไม้ หมายถึง การคิด ตัดสินใจใช้ และการเอาทรัพยากรป่าไม้จากระบบนิเวศ มาใช้ให้เกิดประโยชน์ในการดำรงชีวิตอย่างคุ้มค่าบนพื้นฐานความถูกต้องและสอดคล้องกับระบบนิเวศท้องถิ่น ผ่านการเรียนรู้และการปรับตัวแล้วถ่ายทอดความรู้สู่ลูกหลานในระดับครัวเรือนและระดับชุมชน

ความขัดแย้งในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ หมายถึง การต่อสู้ ดันรน เพื่อให้ได้มา ซึ่งสิทธิอำนาจในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ โดยมีสาเหตุมาจากผลประโยชน์ที่ขัดกันของ

กลุ่มบุคคลสองฝ่าย ในเรื่องเกี่ยวกับสิทธิการใช้ทรัพยากร การตัดสินใจใช้ป่า โครงการที่สร้างผลกระทบท่อป่า และการปฏิบัติงานตามกฎหมายของเจ้าหน้าที่ป่าไม้

สาเหตุของความขัดแย้ง หมายถึง ปัญหาการใช้และการเข้าถึงทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าดอยผาฮ้าง

สภาพความรุนแรงของความขัดแย้ง หมายถึง ระดับการตอรองอย่างสันติวิธีจนถึงระดับการจลาจลก่อความไม่สงบ โดยการรวมกลุ่มกันในการประท้วง ทำลายทรัพย์สิน และทำร้ายฝ่ายตรงข้าม

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Chiang Mai University